

KMETOVOALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

Ureja Gustáv Pirc, družbeni ravnatelj.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{1}{2}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{4}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 1. V Ljubljani, 15. januarja 1908. Leto XXV.

Obseg: Petindvajseti letnik »Kmetovalca«. — Pridelovanje špargljev. — Vzroki neplodnosti pri govedih. — Razumnik uči sosede kemije. — Kmetijske raznoterosti s podobami. — Vprašanja in odgovori. — Kaj delajo naše podružnice. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

Petindvajseti letnik „Kmetovalca“!

S to številko se je pričel petindvajseti letnik „Kmetovalca“, in kar je posebno značilno, pod enim in istim urednikom.

Z izdajanjem „Kmetovalca“ kot uradnega glasila c. kr. kmetijske družbe kranjske se je pričela za to družbo tudi nova doba procvetanja, in danes družba lahko s ponosom zre na velikanski napredek vseh panog kmetijstva v naši deželi, ki je skoraj izključno njeno delo.

Kmetijstvo je obrt kakor vsaka druga, le da je najtežja med vsemi. Umno se zvršuje vsaka obrt, če se z najmanjšimi stroški dosega največji trajni dobiček. To velja tudi za umno kmetijstvo.

Za umno kmetovanje je potrebno poleg praktičnih izkušenj neizmerno veliko strokovnega znanja, ki so mu podlaga razne vede. Kmetijstvo ni veda sama zase, temveč je le poraba raznih ved, in te vede umno porabiti je umetnost. Umno kmetijstvo se more dvigniti nad navadno obrt ter postati umetnost.

Vzgojiti naše gospodarje za umne kmetovalce in posebno nadarjenim pomagati do kmetijske umetnosti z vsestranskim strokovnim poukom je bilo vsekdar načelo c. kr. kmetijske družbe kranjske in njenega uradnega glasila „Kmetovalca“.

Če naj kmetovalec uspešno, umno ali celo umetniško gospodari, tedaj je prvi pogoj zadostna strokovna naobrazba; vse drugo koristno stoji v drugi vrsti, ali pa za umnega gospodarja v srečnem položaju niti ne hodi splošno in vselej v poštev.

V zadostni strokovni naobrazbi je moč in bodočnost našega kmetijstva in v službi tega prepričanja bo „Kmetovalec“ tudi nadalje deloval za napredek slovenskega kmetijstva, seveda v okviru sredstev, ki so na razpolaganje. Žal, da so volja in želje uredništva vtesnjene vsled nezadostnih gmotnih sredstev. Pristopite v obilnem številu, slovenski gospodarji, h kmetijski družbi kranjski ali bodite naročniki „Kmetovalca“, pa bo naša izobraževalna moč večja, kakor se že sedaj od leta do leta veča!

Bili so časi, ko so naša tu izražena načela v nič devali, a pojmi so se razbistrili in dandanas vidimo složno priznana ta načela. Štiriindvajset letnikov je doživel „Kmetovalec“, držali smo se svojih načel, nikogar, ki je bil drugačnih misli, nismo ne napadli in ne žalili, kar nam je v velik ponos. Čas nam je prav dal in nam je prinesel marsikako zadoščenje. Kdor je za ohranitev našega kmetijskega stanu, ta je z nami, in mi smo toliko rodoljubi in agrarci, da imamo trdno voljo složno delovati z vsakim, kdorkoli si bodi, ki ima pošteno voljo nepristransko in nesebično delati za blagor našega kmeta.

Uredništvo „Kmetovalca“.

Pridelovanje špargljev.

Malo mest je vobče tako dobro preskrbljenih z zelenjadjo kakor Ljubljana, kjer jo pridelujejo prebivalci nekterih predmestij in tudi okoličani. S to kuhinjsko zelenjadjo se pa ne zaklada samo ljubljanski trg, marveč se razpošilja tudi drugam, zlasti v gorenjska letovišča in celo v spodnještajerske toplice.

Ljubljanski zelenjadni trg je predvsem pohvaliti v kolikostnem oziru, dočim je glede kakovosti nedvomno še precej zaostal. Fine zelenjadi, n. pr. zimskega radiča, karfijola, kavjastega ohrovta itd., se veliko premalo do naša na trg. Dobra domačega šparglja neznatno malo pridelujejo in prodajajo, in v tem pogledu se da veliko storiti v prosepah dobičkonosnejšega zelenjadarstva.

Večina šparglja dohaja v Ljubljano z Goriškega, kjer ga v veliki meri na njivah po laškem načinu pridelujejo, največ napačno, zato pa ta špargelj tudi ni veliko vreden in je večinoma zadnje vrste.

Da v Ljubljani ni dobrega domačega šparglja, utegne biti poleg drugega vzrok napačno pridelovanje po laškem načinu, ki je drago in neprikladno za plitvo zemljo ljubljanske okolice. V takih razmerah je špargelj trd, lesnat in grenak.

Po laškem ali goriškem načinu se špargljevi nasadi takole prirejajo: Izbrati je zemljišče, ki ima vsaj 1 m dobre zemeljske plasti. Na takem zemljišču se naredi $\frac{3}{4}$ m globoki in 3 m široki jarki. Jarek se potem do polovice napolni z drobno nasekanim dračjem (subim vejevjem) in nanj se nasuje z gnojem pomešane prsti,

kamor se vsade špargeljeve korenine. Dračje trohni, zemlja se poseda in špargeljeve korenine pridejo pozneje globoko v zemljo, iz ktere se izrezujejo. Globoko iz zemlje izrezan špargelj je pa grenak in je kvečjemu gornja njegova tretjina za silo dobra in popolnoma užitna. Na tak način se drago prideluje špargelj, ki ni veliko vreden in je v ljubljanski okolici celo neumesten, ker je zemeljska plast plitva ter je spodaj gramoz.

Po francoskem načinu, ki je pri nas še nov, se pa da tudi v ljubljanski okolici pridelovati špargelj ceno in najboljše kakovosti, in če se ta način vpelje, bo storjen velik korak za napredek zelenjadarstva, zato

ga na tem mestu opišem in s podobami pojasnim. Pridelovanje dobrega in zlasti zgodnjega debelega šparglja, ki se imenuje „sološpargelj“ in ki ga gre največ 25 kosov na kg, se pa izplača ne le v bližini mest, temveč povsod, ker se lahko daleč razpošilja. To me je posebno napotilo, da sem spisal ta spis, kajti v naši vipavski dolini imamo vse predpogoje za pridelovanje debelega zgodnjega šparglja, ki spomladi, dosti zgodaj prinesen na trg, velja do 4 K kg, dočim grenki goriški špargelj z vsemi svojimi slabimi lastnostmi, četudi je zgoden, velja morda v pričetku 2 K, a potem mu cena pada in pride v 14 dneh na 60—80 h kg.

To mi lahko potrdijo nekteri Vipavci, ki so pričeli pridelovati šparglje na umen način in so redno dosegli najlepše cene za svoje pridelke.

Namen temu spisu bodi pridobiti slovenske kmetovalce, ki žive v gorkem podnebnju (Vipavska dolina, Goriško itd.) za pridelovanje dobrega zgodnjega šparglja, in one, ki nimajo takega podnebnja (ljubljska okolica i. t. d.) za pridelovanje dobrega šparglja sploh.

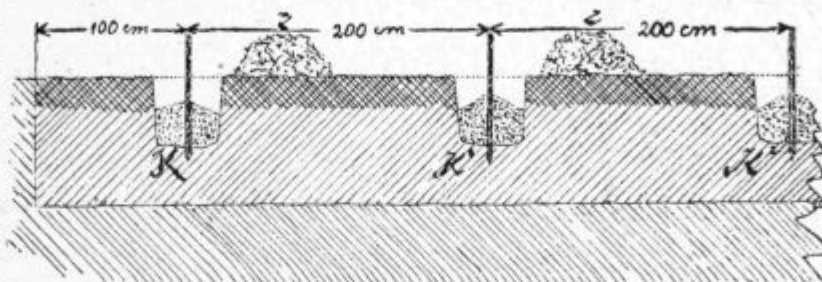
Špargelj mora biti predvsem dovolj debel, zato je predvsem izbrati pravo vrsto, ki jih je vse polno, in sicer tenkih in debelih, zgodnjih in poznih ter tudi različnega okusa. Vsekako je izbrati kako dobro zgodnjo vrsto, kajti prvi špargelj je najdražji, pozni pridelki pa imajo veliko manjšo ceno.

Za goriške kraje z gorkim podnebnjem priporočam predvsem zgodnjo vrsto „Connoverjev orjaški špargelj iz Argentine“ in poleg te kako poznejšo vrsto, da pridelki prehitro ne poi-

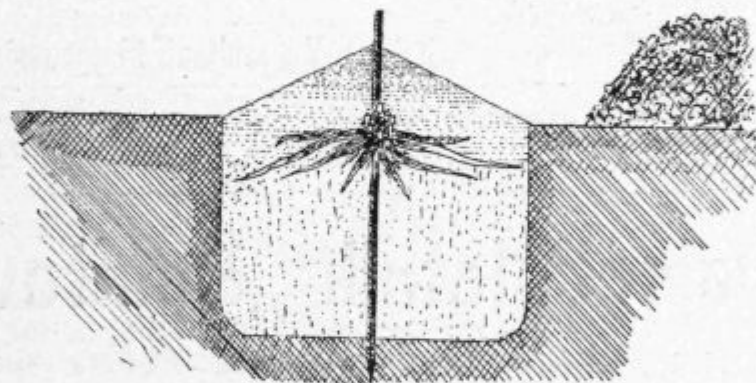
dejo, namreč ne že prej, preden ne pride špargelj iz hladnejših krajev na trg. Take vrste šparglja so n. pr. angleški orjaški, erfurtski orjaški, goljat, ivančiški z Moravskega itd.

Pa tudi za druge kraje so prikladne vse te vrste, zato sploh vsakemu priporočam saditi primerno množino različno zgodnjih, oziroma poznih vrst, da rezatev šparglja traja toliko časa, kakor je za dotični kraj primerno.

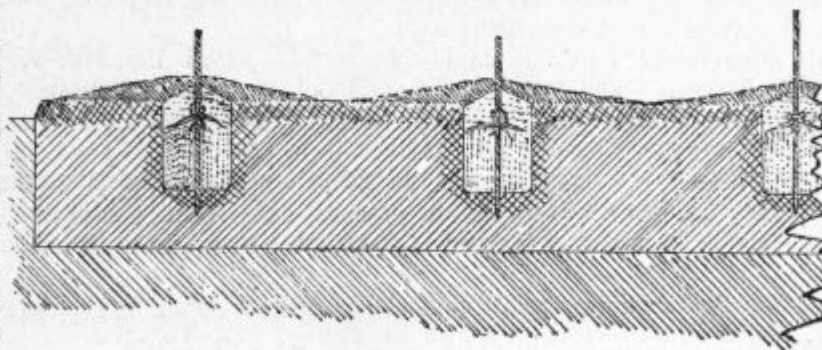
Špargljišče se zasadi z eno- do triletnimi koreninami, ki se dobivajo pri raznih tvrdkah, ki imajo napredaj zelenjadna semena. Doma iz semena korenine

Podoba 1.

Podoba 2.

Podoba 3.

vzgajati za saditev je zamudno in tega sploh ne kaže, ker nas kupljene korenine manj stanejo kakor doma pridelane. Priporočam kupovati dvoletne korenine. Kdor se straši preobilnega dela naenkrat, naj špargljišča ne nasadi takoj v prvem letu, temveč naj prvoletni nasad drugo, tretje itd. leto primerno poveča.

Špargljišče po francoskem načinu je takole prirediti:

Izbrati je zemljišče v solučni in zavetni legi z rahlo zemljo, kajti v težki ilovnati zemlji je špargelj kesan in tudi slabjšega okusa. Določeni prostor je jeseni do 80 cm globoko prerigolati in ga čez zimo neporezanega pustiti, da zemlja dobro prezebe. Spomladi, koj ko se zemlja dovolj osuši, se prostor lepo poravnava in se prične s saditvijo špargljevih korenin, ki jih je pravočasno naročiti. Korenine je saditi v vrste po 2 m narazen, in v vrsti naj bo razdalja med koreninami po 60 cm. Prva vrsta na vsaki strani bodi 1 m oddaljena od neprerigolanega sveta.

V vrste sadimo špargljeve korenine takole:

Kamor naj pride vrsta (prva torej 1 m od neprerigolanega sveta), se podolgem potegne motvoz ali vrtna vrvica in po njej se zaznamuje s palicami, ki se v zemljo zatikajo, črta, kjer se izkoplje jarek za saditev korenin. Druga in nadaljnje vrste se na enak način zaznamujejo po 2 m narazen, seveda sporedno. Zadnja vrsta naj bo zopet najmanj 1 m od neprerigolanega sveta, zato je primerno širokost prostora z ozirom na nameravano množino vrst že takoj v pričetku določiti. Podoba 1. kaže, kako je urediti razdaljo vrst. Po iztaknjeni vrsti se naredijo 40 cm široki in ravno tako globoki jarki ter se izmetana prst na levo ali na desno stran nameče v prav ozke grebene (glej z, z na pod. 1.) V čisto iztrebljene jarke se nasuje in dobro natlači dve leti starega, dobro predelanega mešanca, ki se more še s straniščno ali z gnojnico zabeliti (glej K, K₁, K₂, na pod. 1.). Namesto mešanca se lahko vzame tudi droben, dobro predelan hlevski gnoj. Stlačen mešanec ali gnoj naj napolni $\frac{3}{4}$ jarka in naj bo tako nasut in potlačen, da ima podobo grebena ali slemena. kakor je razvidno na podobi. Če rabimo gnoj, ga je za prst na debelo nasuti z rahlo zemljo. Na mešanec ali na s prstjo potreseni gnoj potem položimo špargljeve korenine v jarke po 60 cm narazen. Manjša razdalja nikakor ni priporočena, večja je pa celo boljša. Korenine je lepo razpeljati enakomerno na vse strani, in če so ob straneh daljše kakor je jarek širok, se smejo prikrajšati, sicer pa ne. Vložene korenine je nasuti do jarkovega roba z mešancem ali pa s popisanim gnojem; v tem slučaju je pa poprej korenine za prst na debelo posuti z rahlo prstjo. Na korenine nasuti gnoj ali mešanec je dobro stlačiti in ga poravnati v obliki grebena, kakor kaže pod. 2., ki kaže v jarek vsajeno korenino, kakršna je po dovršeni saditvi. Končno se pritegne na zasajeni jarek še toliko izkopane prsti, da nastanejo nizki grebeni. Vse iz jarka izkopane prsti pa prvo leto ni porabiti v to svrhu, ker drugače pridejo korenine pregloboko v zemljo in bi ne uspevale. Dobro polovico te prsti je prvo leto pustiti med vrstami in se lahko sredi vrst seje mesečna redkvice ali pritlični fižol. Šele drugo pomlad se lahko porabi vsa ostala prst, da se naredi položni grebeni vrhu špargljevih sadik. Podoba 3. kaže zvršeno špargljišče. Kako se špargljišče potem obdeluje, pojasnim v posebnem spisu prihodnjič. R. Dolenc.

Vzroki neplodnosti pri govedih.

Vsako leto dobivamo nebroj vprašanj, zakaj se krave ne pojajo, in če se pojajo, zakaj ne ostanejo breje ali izvrgujejo.

Z nastopnim spisom odgovorimo na enaka vprašanja, in sicer navedemo vse vzroke, ki jih posnamemo po spisu prof. dr. E. Zschokkeja v Curihu, ki je bil objavljen v kmetijskem letopisu za Švico, izdan od zveznega kmetijskega oddelka (ministrstva) v Švici v l. 1898.

Pregled vzrokov goveji neplodnosti.

A. Neplodnost, ki ji je bik vzrok.

1. Telesna nezmožnost zaskočenja: Starost, telesna slabost, bolečine v nogah, zlasti v členkih, v parkljih in v mišicah (slabost v ledjih), razmerno prenizka postava bika.

2. Lenoba v zaskočenju: Splošnja obolest, vročina, mrzlica, bolezn v prebavilih, bolezn v možganih, bolezn (bolečine) na spolovilih. spačena spolovila, močno telesno utrujenje, presilna poraba za plemenitev, ohlapna ali nezadostna prehranitev, premočna krma v zvezi z nezadostnim pregibanjem, osebna mrznja bikova do kake krave in včasih tudi začasna mrznja do plemenitve vsled ponesrečenega padca pri zaskočenju.

3. Nezmožnost zaskočenja: Bolna spolovila, bradavice, izpuščaji in druga vnetja ali ranjenje žile, zamašenje, oteklina in druge bolezn vrhnje kože, ki sega čez žilo.

4. Nezmožnost oploditve (jalovost): Napačna spolovila, dvospolnost, bolna moda (otrpnjena, zaapnjena, vnetja in snetjavanja), spolna onemoglost: starost, prezgodnja ali presilna poraba za plemenitev, plemenjenje v sorodstvu, nezadostna prehranitev in oskrbovanje, presilna poraba za delo (vprego itd.), odebelenje zlasti v mladosti.

Bika je navadno takrat za jalovega smatrati, če je nekaj zdravih krav brezuspešno zaskočil. Ker pri zaskočenju more cela vrsta nesrečnih slučajev zavirati oploditev (nemirnost živali, velika razlika v velikosti, vdrtja sramnica itd.), zato pelje razumen gospodar sicer drugače zdravo kravo večkrat k istemu biku, ali bika premenja, preden končno bika ali kravo smatra za jalova.

B. Neplodnost, ki ji je krava vzrok.

1. Če se krava vnovič ali se sploh ne poja.

a) Splošnji vzroki: Starost in vsled nje izginjanje jajčnikov, debelost, mrtva narava, stalno bivanje v hlevu, premenjava krme ali hleva.

Splošno motenje prehranitve; slabo oskrbovanje; nezadostno, enostransko in ohlapno prehranjevanje; mrzla, mokra in nedišeča krma (trava in seno iz osojnih zemljišč); motenje v prebavilih vse vrste, ki jemlje tek in povzroča drisko.

Izborna mlečnost (zlasti po otelitvi), prenaporno delo (utrujenost).

Splošno obolenje: Okuženje (jetika), mrzlica, vročina in prehlajenje; bolezn v možganih, v jetrih, v ledicah in sploh bolečine (gnojenje, rak itd.).

Predolgo odlašanje plemenitve, če se je krava že enkrat ali večkrat pojala.

Nektere vrste zdravil (narkotika).

b) Posebne izpremembe na spolovilih: Prirojena spačena spolovila (dvospolnost) ali spolno oslavljenje (na pr. vsled plemenjenja v sorodstvu).

Spačenje jajčnikov vsled bolezn (jetika, rak), vsled trajnega vnetja (skleroza, zaraščanje) in vsled tega, ker se nanovo ne tvorijo potrebni rumeni deli jajčnika (nepravilno krmljenje itd.).

Bolestno stanje telčnika: Neiztrebljen odmrli plod, sluz in gnoj; smrkavost telčnikove zluzne kože (beli tok).

2. Če je pojanje neznatno ali sploh nečitno: Sila in trajnost znakov običajnega pojanja sta pri vsaki kravi drugačna, zato je vse to natančno opazovati ter je oskrbovalce govedi na to opozoriti in jih poučiti.

Pojanje je manj očitno pri oslabilih kravah (vsled velike mlečnosti, napornega dela, bolezni v prebavilih in ob boleznih sploh), pri neprestanem bivanju v hlevu, ob nezadostni in ohlapni krmi.

3. Če se krava poja, se zaskoči, pa se ne ubreji.

a) Če se pojatev redno (vsake tri tedne) kaže, a se krava ne ubreji:

Mehaniške ovire oploditve: Premajhni biki, vrta sramnica, vznemirjenje med zaskočenjem vsled bojazljivosti (pri junicah), uljesa in brazgotine v sramnici.

Nadalje pri presilni pojatvi: Polnokrvnost krav, močna in razburljiva krma, tudi prezgodnje vodenje, velika občutljivost sramnice, ranjenje, vsled česar nastane po zaskočenju močno tiščanje; če se ustje telčnika ne zapre; nakopičenje sluzi v sramnici, da se ustje telčnika med plemenitvijo ne odpre, prepozno vodenje, nerazmerno povečanje telčnikovega ustja, izpuščaji v sramnici, vnetje sramnice, jedki sluz. Oboleli telčnik (skleroza, zaapnjenje kotilidonov, zaprtje jajčnika).

b) Krava se prevečkrat poja ali včasih neprestano (pojatnica): Če je tej prikazni tudi pri kravah vzrok bolezen v možganih ali v rodilih, se ni dognano. Redkokrat se prepogosta pojatnost kaže pri sicer zdravih kravah. Navadno je tej prikazni vzrok bolezen v jajčnikih: mehurčasto razkrajjanje, vodenica v jajčniku, vnetje, zlasti jetično vnetje jajčnika.

4. Če se krava sicer ubreji, a ne donese (izvrže).

a) Vsled nepravilne lege ali razvitja mladiča: Nestvor ploda, zamotanje popkovine itd.

b) Smrt ploda vsled okuženja skozi sramnico: kužno izvrgovanje.

c) Splošno groznično obolenje krave: Kužne bolezni.

d) Vnanji vplivi, ki delujejo posredno ali neposredno na telčnik: Udarci, sunki (preozka hlevska vrata), trpinčenje (udarci na nos), padci, medsebojno zaskakanje, utrujenje, prestrašenje, prehlajenje (posebno z mrzlo krmo in pijačo).

e) Strupi, dristila, pokvarjena krma.

Iz tega spisa je razvidno, koliko vzrokov more zakriviti neplodnost ali izvrgovanje krav. Razumen gospodar ho na podlagi tega spisa mnogokrat mogel dognati vzrok in ga odstraniti, če se sploh odstraniti da, drugače pa mora vprašati veččega živinozdravnika za svet, ki žival preišče, vzrok dožene in poda navodilo, kako je neprilike odstraniti, če se sploh dajo odstraniti.

Mi smo pa s tem spisom enkrat za vselej odgovorili na vprašanja, zakaj se krave ne pojajo, zakaj ne ostanejo breje, zakaj izvrgujejo.

Razumnik uči sosede kemije.

Uvod: Kako je Razumnik postal učitelj kemije.

V nedeljo popoldne je bil občni zbor podružnice kmetijske družbe v Novi vasi. Podružnični načelnik Razumnik je povabil k občnemu zboru tudi potovalnega učitelja, da je zbranim udom predaval o pomenu in rabi umetnih gnojil.

Po zborovanju, ki je bilo v šoli, se je zbrala večina udeležencev v najboljši vaški krčmi, kjer se je ustavil potovalni učitelj s svojim vozom, in tja sta

prišla tudi Razumnik in nadučitelj, ki je podružnični tajnik, da še katero rečejo o gospodarskih zadevah in se potem poslove od potovalnega učitelja.

Marsikaj se je povedalo; kmetom so se pri kozarcu vina jeziki razvozljali, zato je postalo kaj živahno ter se je razpravljalo o raznih kmetijskih rečeh, kakor da bi se bil naprej vršil podružnični občni zbor. Potovalni učitelj je moral k večernemu vlaku. Pristrčno so se vsi od njega poslovili s prošnjo, da naj kmalu zopet pride predavat. Družba je pa ostala še v gostilni in izjemoma tudi Razumnik, ki ni bil prijatelj pohajanja gostiln, in ravno tako nadučitelj.

Večina je prisledla in se stlačila k dolgi mizi, kjer je na koncu sedel Razumnik. Častno je sedeti pri Razumnikovi mizi, ki je prvi mož v vasi: župan, načelnik podružnice, mlekarske zadruga in posojilnice, ki je vse sam ustanovil.

Kdo pa tudi ne pozna župana Razumnika iz Nove vasi!? Njegovo nesebično, rodoljubno in požrtvovalno delovanje v Novi vasi je po dolgem naporu našlo priznanje vseh pametnih kmetov domače občine in je zaslovelo daleč naokoli. Dobro vzgojen od svojih staršev in strokovno naobražen na kmetijski šoli je postal izboren kmetovalec, ki je s svojim znanjem in s svojimi izkušnjami vedno rad pomagal sosedom in jih bodril k združevanju in k napredovanju v kmetijstvu. Razumnik je naredil iz Nove vasi v gospodarskem pogledu res novo vas, kajti vas se je lepšala na vseh koncih in krajih in blagostanje vaščanov se je očitno množilo. Najlepšo živino — bodisi goved, prasiče ali konje — v vsej deželi so imeli v Novi vasi, in vso zaslugo za to ima Razumnik. Lepa živina in mlekarna sta donášali veliko večje dohodke kakor prejšnje starokopitno gospodarstvo, in domača posojilnica je naredila Novovaščane nezavisne od oderuhov in od tujih denarnih zavodov, in z njenim čistim dobičkom so ustanovili marsiktero občekoristno napravo, ne da bi prosjačili za podpore. Razumnikovo geslo je bilo: „Pomagajmo si sami!“ in ponosni so postali Novovaščani, in sicer popravi, saj so lahko trdili: „Kar imamo, je naše in je nastalo iz naše moči! Ni čuda torej, če je Razumnik užival vsestransko neomejeno spoštovanje.“

Pri Razumnikovi mizi se je razgovor o popoldanskem občnem zboru kmetijske podružnice in o predavanju potovalnega učitelja nadaljeval in nadrobno razpravljalo.

„Ti Razumnik“, pravi Kopitar, „lepo in dolgo je govoril potovalni učitelj o umetnih gnojilih, in sedaj rad verjamem, da so potrebna, če hočem doseči večje pridelke, a mnogo tega, kar je povedal — odkritosrčno priznam — nisem razumel; bilo mi je preučeno.“

„Česa pa nisi razumel?“ vpraša Razumnik, „saj je vse prav po domače povedal.“

„Tako misliš ti“, odvrne Kopitar, „ki si se vse to že učil na kmetijski šoli, zato ti je bilo predavanje lahko umeti, a za nas je drugače. Učitelj je res govoril dve uri in je veliko povedal, še preveč naenkrat za naše možgane, ki niso vajene takih učenih reči.“

„Beži, beži Kopitar“, pravi Razumnik, „v predavanju ni bilo nobene posebne učenosti; bile so reči, ki jih mora vsak umen kmetovalec razumeti, in kdor jih ne razume, je sam kriv, ker se dovolj ne briga, dasi je to vsakega pametnega kmeta dolžnost.“

„Morda imaš prav“, nadaljuje Kopitar, „vendar bodi pravičen in pomisli, da si ti dve leti hodil v kmetijsko šolo, ko si bil mlad in si se lahko učil, a mi smo že stari in v staro butico ne gredo rade nove reči in pri redkih kmetijskih predavanjih se tudi ne

moremo vsega naučiti. Če mislim na današnje kmetijsko predavanje, se mi kar v glavi vrti od raznih redilnih snovi, od fosforove kisline, kalija, dušika in drugih takih reči, ki o njih pravi potovalni učitelj, da jih imamo v zemlji, pa jih še nikoli nisem videl! Govoril in razlagal je tudi nekaj o kemiji, ki je neka znanost, ki jo mora vsak kmetovalec do gotove meje poznati. Res sem ga deloma razumel, a sedaj sem bržčas že vse pozabil.“

„Ker vsi skupaj premalo berete“, pripomni Razumnik, „zlasti kmetijske spise in celo knjige, ki so za vas pisane, zato pa nimate zadostne podlage za nadaljnje izobraževanje v kmetijstvu. Zakaj pa še nisi kupil knjige „O prvinah in spojinah“^{*)}, ki razlaga osnovne nauke iz kemije, in je nisi prebral? Če bi bil to storil, bi bil današnje predavanje skozinskozi razumel in tudi zapomnil.“

Sedaj se oglasi bogati mlinar Vrhovnik ter pravi: „Jaz pa Kopitarju deloma prav dajem; res smo slabo pripravljene za kmetijstvo, ki je potovalni učitelj o njem trdil, da je najlepša, a najtežja obrt na svetu, pa kdo je temu kriv? Poprej nismo imeli ljudskih šol, sedaj jih imamo, pa niso za kmeta primerno urejene, ker ga za njegov poklic premalo ali skoraj nič ne pripravljajo. Jaz rad berem, gladko berem, sem toliko izvežban, da kmalu razumem, če knjiga ni preučena, zato sem kupil tisto knjigo, prebral sem neko nedeljo popoldne v duško najmanj dvajset strani, potem sem jo pa vrgel na polico in je ne pogledam več, kajti meni se je od raznih čudnih reči in imen v tej knjigi ravno tako v glavi zvrtilo, kakor Kopitarju pri današnjem predavanju.“

Razumnik se prične prisrčno smejati, da od smeha ne more govoriti. Slednjič se pomiri in pravi: „Ljubi moj Vrhovnik, učna knjiga o kemiji ni zabavna knjiga, kakor kakšna povest v „Večernicah“ družbe sv. Mohorja, ki se za zabavo lahko v enem nedeljskem popoldnevu prebere od pričetka do konca. V pričetku zadostuje za nedeljsko popoldne ali kak zimski večer ena stran iz kemijske poučne knjige, in potem je prebrano pošteno preišljevat in ne naprej brati, dokler se ne razume jedro prebranega“

„Ej natakarica!“ zakliče Razumnik, „poišči gostilničarja!“

Gostilničar pride in Razumnik ga vpraša, če ima koga, ki bi skočil k njemu na dom po knjigo „O prvinah in spojinah“, ki leži doma na njegovi pisalni mizi. „Seveda“, pravi gostilničar, „kar moja hči naj gre po knjigo k sosedinji, ona je bila v Ljubljani v šoli in bo najbolje vedela pravo knjigo prinesiti.“

Razumnik da gostilničarjevi hčerki potrebno naročilo in bronzogo deklo je bilo kmalu nazaj z zahtevano knjigo.

Razumnik odpre knjigo in pravi: „Poslušajte vsi in posebno ti Vrhovnik, kaj je zapisal pisatelj te knjige koj na prvo stran pri uvodu: Lenoba v mišljenju je največja ovira napredka! — Ti, Vrhovnik, si živa priča resničnosti tega izreka. Pričel si knjigo brati, a bil si prelen, da bi bil mislil, ali recimo rajši, nisi dovolj vaje misliti, kadar bereš, ker navadno izbiraš lahko berivo in ne znanstvenih knjig, zato ti je knjiga omrzela in si jo vrgel na polico v prah. Tako

^{*)} Knjiga »O prvinah in spojinah«, ki jo je spisal tajniški pristav c. kr. kmetijske družbe kranjske Francišek Štupar, je izšla l. 1907. in se dobiva v Učiteljski tiskarni v Ljubljani po 1 K 66 h s poštnino vred. Nujno priporočam to knjigo. Ta spis pa bodi nekaj poljuden in preprost uvod v kemijo sploh, ki je za kmeta neobhodno potrebna znanost; omenjena knjiga jo pa obširneje obdeluje. Pisatelj.

je tudi tebe, mlinar, lenoba v mišljenju ovirala na poti do napredka.“

Vrhovnik ki si je veliko domišljal, je bil nekoliko osramočen, česar pa ni kazal, se je namuznil in je odgovoril: „Da bi knjige ne razumel, če jo počasi in s premislekom berem, ni res; pravzaprav mi je bilo to berivo le predolgočasno in tudi pogovori v hiši so me motili, zato sem položil knjigo na stran in jo gotovo še enkrat preberem.“

Poljanec vzame knjigo v roke ter jo prelistava in slednjič pravi: „To mora biti pa res pusto berivo, a sedaj me reč zanima in bi kaj dal, če bi se naučil te presnete kemije, ki pravijo, da je tako važna za nas kmete. Knjige pa prav gotovo ne berem, sem sploh slab v branju, takih črnih bukev pa niti brati ne znam.“

Vse se smeja Poljančevi opazki in stari Gašpar pripomni: „Ti veš, Razumnik, kako rad te ubogam, in hvaležen sem ti za tvoje dobre svete, ki so mi navzlic moji starosti pomagali, da sem svojo kmetijo zboljšal, a s kemijo ne bo pri meni nič; prestar sem in tudi ne znam brati.“

(Dalje prih.)

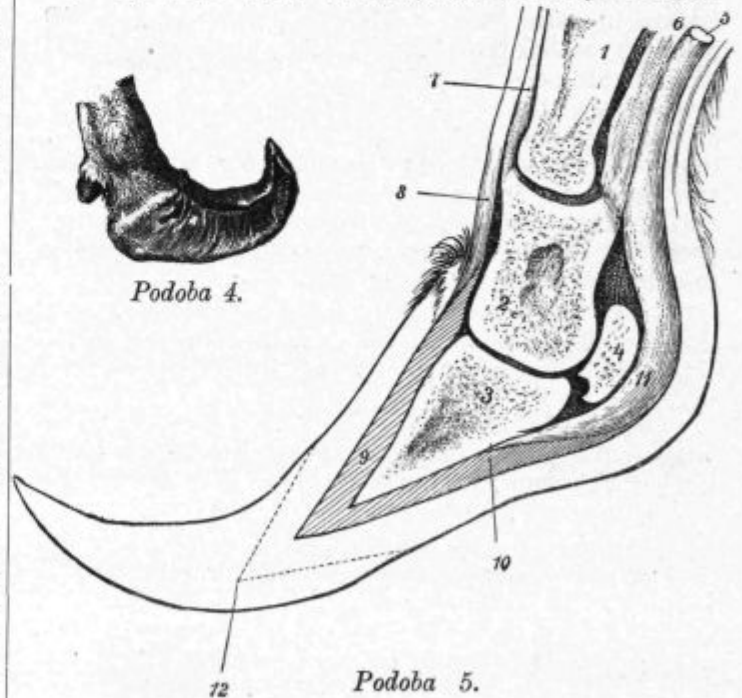
Kmetijske raznoterosti s podobami.

Skrb za goveje parklje.

Govedi, ki je večinoma ali vedno v hlevu, zlasti kravam, ki ne stoje na trdih tleh, temveč na stelji ali na debelem gnoju, kmalu zrasedo coklasti parklji, kakor jih kaže podoba 4. Taki parklji niso le grdi, ampak goved tudi mučijo in so celo nevarni. Krava s takimi parklji težko stoji, ker ji povzročajo hude bolečine. Taka krava tudi nima pri vleganju in vstajanju nikake sigurnosti in na gladkih tleh se ji kaj rado spodrsne, da pade, kar je vedno nevarno, celo pri brejih živalih

Podoba 4.

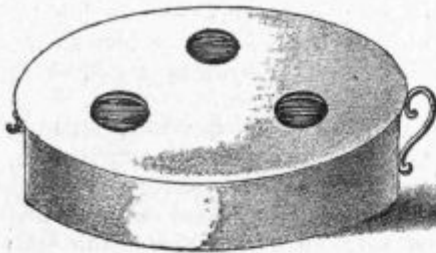

Podoba 5.

Skrb za parklje je tudi vsekako dolžnost umnega in vestnega živinorejca. Coklaste parklje je redno prezoovati, kadar čez mero zrasedo. Podoba 5. kaže prerez coklastega parklja in pikčasta črta na tej podobi kaže, kako daleč je odrezati roženi podaljšek brez škode za nogo, kajti vedno mora ostati dovolj močna rožena stena, in posebno je paziti, da se pri obrezovanju ne pride preblizu notranjih, zelo občutljivih delov parklja, ali da se celo ne ranijo.

Napajalna posodica za kuretino.

Podoba 6. kaže prav pripravno posodo za vodo za kuretino. Posoda, ki ima 25 cm v premeru, je narejena iz cinkove pločevine, je 8 cm visoka ter obstoji iz dveh delov, in sicer iz posode same ter iz pokrova. Pokrovima tri luknje po 4 cm v premeru ter je na posodo tako pritrjen, da se lahko snema, a kokoši same ga ne morejo odstraniti. Voda v taki posodi je vedno snažna, ker morejo živali le s kljanom do nje. Posebno potrebna je taka posoda za čopaste kokoši, da si ne zmočijo čopov, sicer si lahko nakopljejo raznih očesnih bolezni.

Podoba 6.

Voda v taki posodi je vedno snažna, ker morejo živali le s kljanom do nje. Posebno potrebna je taka posoda za čopaste kokoši, da si ne zmočijo čopov, sicer si lahko nakopljejo raznih očesnih bolezni.

Preprosto vrtnarsko orodje.

V podobah 7. in 8. se vidi preprosto orodje za razna vrtnarska dela, ki si ga more vsak sam prirediti iz starih ostankov železa.

Na podobi 7. je narisano orodje, narejeno iz kosa močne železne žice, v obliki vilic, ki imajo zakrivljeni in priostreni rogovili. S tem orodjem se dajo majhne in nežne povrtne rastline okopavati in pletiti. Orodje, ki ga kaže podoba 8., je narejeno iz ostanka starega železnega obroča in tamkaj, kjer se v roki drži, se povije s kako cunjjo, da se lažje drži. Tako orodje služi za snaženje in strganje vrtnih potov, pa tudi za ostrgovanje ljubadi starejšega drevja in sploh za razna vrtnarska dela.

Podoba 7.

Podoba 8.

Orodje, ki ga kaže podoba 8., je narejeno iz ostanka starega železnega obroča in tamkaj, kjer se v roki drži, se povije s kako cunjjo, da se lažje drži. Tako orodje služi za snaženje in strganje vrtnih potov, pa tudi za ostrgovanje ljubadi starejšega drevja in sploh za razna vrtnarska dela.

Vprašanja in odgovori.

Vprašanje 1. Ker imam acetilensko razsvetljavo, mi ostaja veliko ugašenega karbida, zato vprašam, če je ugašen karbid poraben za umetno gnojilo, ali se sme mešati z drugimi umetnimi gnojili in v kakšnem razmerju? (D. M. v G.)

Odgovor: Ugašen karbid je skoraj čisto apno, in ker je apno del rastlinske hrane ter tudi drugače deluje v zemlji v prid rastlinski prehranitvi, se šteje med umetna gnojila. Apno se pri gnojenju ne sme mešati z superfosatom, z žveplenokislím amoniakom in ne s hlevskim gnojem ter se mora pri porabi teh gnojil posebej in v drugem času v zemljo spraviti. Vse drugo o apnu najdete v knjigi „Apno v kmetijstvu“, ki jo dobite pri naši družbi za 30 h s poštnino vred.

Vprašanje 2. Ali se dasta soda, ki je v enem bila slivovka, v drugem tropinovec, prirediti za vino, ne da bi jih moral sodar narazen vzeti in osnažiti? (Š. T. v R.)

Odgovor: To se da prav dobro zvršiti, če se večkrat s kropom izplakneta in potem napolnita za nekaj časa z

vodo, kjer se je soda razstopila. Pred porabo je sod z vinom zakuhati, t. j. ga dobro izplakniti z vročim vinom.

Vprašanje 3. Moj grunt, enkrat največji v vasi, je sedaj med najmanjšimi, ker je več kakor $\frac{3}{4}$ odprodanega, in vendar je vsa bera pri hiši ostala, kakor v časih, ko je bil grunt cel. Ali sem dolžan vso bero iz zmanjšanega grunta odrajtati, in če ne, kako mi je postopati? (J. U. v M.)

Odgovor: C. kr. ministrstvo za uk in bogočastje je razsodilo z odlokom z dne 8. februarja l. 1886., št. 9041. iz l. 1885., da sme župni urad pobrati vso bero od ktereagoli dela poprej obstoječega grunta in lastnik naj povračilo išče pri onih, ki imajo druge dele. Tak ministrski odlok pa nima zakonske veljave, in res se je nekdo pritožil v nekem slučaju čez ta ministrski odlok na upravno sodišče, ki je s svojo razsodbo z dne 9. junija l. 1900., št. 4150., razsodilo, da je vsak kupec ali lastnik dela razkosanega grunta sam zase zavezan plačati tisti del bere, ki razmerno hodi na njedov delež. Pri razdelitvi bere se je ozirati izključno le na zemljišče, in ne hodi vrednost hiše, gospodarskih poslopij in drugih stavb prav nič v poštev. — Odrajtajte svoj delež bere, oziroma, če se noče sprejeti, pismeno naznanite upravičencu, ki pobira bero, da radovoljno odrajtate na Vas odpadli delež, potem se pa mirno dajte tožiti, in obsojeni boste plačati svoj delež, a brez tožnih stroškov, ker ste ga sami ponudili in ga niste pridrževali; glede plačila ostale bere, ki ne hodi na Vas, boste pa oproščeni. Na tak način brez drugih sitnosti rešite zase to preporno vprašanje.

Vprašanje 4. Imam pri posestvu gozd, ki je vpisan v 3. razred, a je tako malo vreden, da komaj v 8. razred spada in zato plačujem previsok davek. Ali mi je mogoče kaj storiti, da pride gozd v slabši razred in da bom plačeval manj davka? (F. U. v M.)

Odgovor: Čisti katastrski donos, ki je podlaga odmeri davka, se določa vsakih 15 let, in le takrat se je ob pravem času pritožiti, če kdo meni, da donos ni bil pravilno cenjen. Sedaj ne morete nič storiti ter Vam je čakati prihodnje cenitve, ki bo bržkone l. 1911., kajti zadnja cenitve je bila l. 1896.

Vprašanje 5. Iz kakšnega žita in kako se dela Grahamov kruh? (F. I. v M.)

Odgovor: Največ redilnih snovi ima žitno zrnje na vnanji strani pod luščino, zato je vsaka moka (oziroma kruh iz nje) tem manj redilna, čim več gre teh redilnih snovi v otrobe. Sicer so pa redilne snovi (beljakovine) v otrobih težko prebavne. Anglež Graham priporoča žito samo oluščiti ter grobo zmleti in iz take moke na poseben način narejati kruh, ki je zelo redilen in obenem dovolj lahko prebaven. Grahamov kruh se dela iz pšenice in rži, ali pa iz zmesi teh žit.

Vprašanje 6. Imam ob železnici 21 oralov gozda, ki mi ga železnica z ozirom na varnost svoje proge ne pusti rabiti, niti stelje ne smem grabiti, vendar pa moram velik davek plačevati. Za me, revnega kmeta, je to velika krivica, zato vprašam, če morem železnično podjetje prisiliti, da odkupi moj v prepoved dejani gozd, in kam naj se obrnem? (J. Z. v L.)

Odgovor: Na korist železnice se more gozd dejati v prepoved na podlagi zakona z dne 18. februarja 1878, dr. z. št. 1878. — Gozd se more odkupiti le na podlagi razsodbe. Vse potrebno morete izvedeti pri okrajnem glavarstvu in pri okrajnem sodišču. Prosite upravo železnice, da Vaš gozd odkupi; če Vam ne ustrežejo, jo pa tožite za odškodnino, ker Vam ta po zakonu gre. Odločitev, ali gre povrniti škodo za odpadli dohodek od v prepoved dejanega gozda, gre po razsodbi upravnega sodišča z dne 30. novembra 1878, št. 1963., pristojnemu sodniku.

Vprašanje 7. V naši vasi nas ima 8 posestnikov skupno planino, ki jo hočemo razdeliti, zato vprašam, **koliko nas mora biti za nadrobno razdelbo** in na kateri urad nam je v to svrhu vložiti prošnjo? (S. U. v S.)

Odgovor: Po zakonu, ki velja za Kranjsko, mora biti tretjina posestnikov za nadrobno razdelbo skupnega zemljišča ter je prošnjo vložiti na c. kr. krajnega komisarja za agrarske operacije v Ljubljani. Od 8 solastnikov morajo biti torej trije za razdelbo in ti so upravičeni vložiti prošnjo. V prošnji je skupno zemljišče jasno zaznamovati, v kateri katastrski občini leži in katero parcelno število ima.

Vprašanje 8. Pred 20 leti smo pri nas med seboj razdelili pašnik, in jaz kakor tudi nekateri drugi smo svoje deleže pogozdili. Sedaj gre glas po vasi, da ta razdelitev ni veljavna, da se razveljavi, vsled česar pridemo marljivi posestniki ob ves trud. **Ali se res more taka medsebojna zasebna razdelitev skupne posesti razveljaviti?** (F. M. v V.)

Odgovor: Taka medsebojna zasebna razdelitev skupnega pašnika je za Vas, ki ste jo izvedli, toliko časa obvezna, dokler uradno ne poseže vmes agrarna komisija. Razdelba za sedaj v toliko ni veljavna, da vsak svojih deležev ne more v zemljiški knjigi prepisati na svoje ime. Agrarna komisija pa toliko časa ne bo vmes posegla, dokler tretjina solastnikov ne zahteva druge, in sicer uradne razdelbe. V slučaju take zahteve pa zbog mnovega dela pri tej komisiji več let ne pridete na vrsto, in če se tudi uvede nova razdelba, se ta vselej ozira na že izvršeno zasebno razdelbo in se vsekako upoštevajo vsa zboljšanja zemljišč, zato se Vam uradne razdelbe ni bati, nasprotno, morete jo le želeči, ker potem dobite pravico svoje deleže v zemljiški knjigi na svoje ime prepisati. Agrarna komisija bo že skrbela, da se lenuhi in nemarneži ne bodo smejali, kajti iz njih govori le zavist, in ta je povod raztrošeni govorici, ker bi radi želi, kar so drugi sejali.

Vprašanje 9. V vasi imava dva travnike, ki so vpisani v zemljiški knjigi na vsakega posebej, vendar jih menjalno rabiva, kar je pa meni na škodo, kajti jaz jih zboljšujem, dočim sodrug nič ne stori. Kako naj postopam, **da dobim svoje menjalne travniške parcele v svojo izključno last?** (J. G. v A.)

Odgovor: Tu se gre za užitne pravice na menjalnih travnikih, ki jih morete po svoji želji urediti, oziroma odpraviti, če se obrnete s tozadevno prošnjo na c. kr. krajnega komisarja za agrarske operacije v Ljubljani. V prošnji je navesti parcelna števila in katastrsko občino tistih travnikov, kjer zahtevate ureditev užitnih pravic.

Vprašanje 10. Narediti nameravam vodovod, pa ne vem, ali naj vzamem železne ali svinčene cevi. **Ktere cevi, železne ali svinčene, so bolj trpežne** in ali je res, da se voda v svinčenih ceveh zastrupi? Kje se dobivajo svinčene cevi? (M. M. v S.)

Odgovor: Svinčene cevi so odločno trpežnejše kakor železne, pa niso povsodi praktične. Svinčene cevi so zelo drage, in ker so mehke, jih teža nad njimi lahko zmečka. Svinec je pač strupen, a znotraj svinčenih cevi se takoj naredi skorja, ki se v vodi ne razstopi, zato voda, ki teče po svlačnih ceveh, ni nikdar strupena. Vodne cevi po hišah v mestih, kjer imajo vodovode, so skoraj izključno svinčene. Svinčene cevi dobite pri tvrdkah, ki v našem listu inserirajo prodajo kmetijskih strojev in se tudi pečajo s prodajo predmetov, ki jih imajo vobče železninarske prodajalne.

Vprašanje 11. Ali je mogoče siliti uda gospodarskega odseka, ki je bil v tem odseku že 6 let, **da še nadalje sprejme volitev v gospodarski odsek?** (F. R. v P.)

Odgovor: Gospodarski odsek se voli na tri leta z ozirom na določbe tretjega oddelka občinskega volilnega reda.

§ 20. tega vollnega reda, ki je v tretjem oddelku, pa določa, da more tisti zopetno izvolitev odkloniti, ki je bil v prejšnji dobi odbornik. Iz tega sledi, da se nihče ne more siliti, da bi moral sprejeti izvolitev v gospodarski odsek, če je bil njega odbornik v ravnokar minuli dobi.

Vprašanje 12. Naša velika vas, ki ima svojega mesoglednika, je od županstva 3 km oddaljena. Doslej je izdajal živinske potne liste v vasi kak občinski odbornik ali svetovalc, a sedaj naj hodimo k županstvu. **Ali ne gre, da bi kak občinski odbornik ali odbornik gospodarskega odseka izdajal živinske potne liste?** (F. R. v P.)

Odgovor: Izdajanje živinskih potnih listov je zadeva, pridržana županstvu, vendar je dovoljeno, da v oddaljenih vaseh pod županovim nadzorstvom dobi kakšna zanesljiva oseba (če je odbornik ali ne) dovoljenje izdajati živinske potne liste, da se živinorejcem prihrani nepotrebna pot in zamuda časa. Če se županstvo temu upira, se obrnite s primerno prošnjo na okrajno glavarstvo.

Vprašanje 13. Imam telico, ki ji rogova naprej raseta, zato prosim sveta, **kako se mladi govedi rast rogov uravnava?** (S. R. v Č.)

Odgovor: Oblika, oziroma smer rogov daje govedi lepšo ali gršo podobo. Grdo obrnjena rogova prav nič ne vplivata na porabnost govedi, a za tistega manjšata vrednost živali, ki drži na lepo postavljene rogove. Če ima rog na gornji strani močnejšo rast kakor na spodnji, potem ni ravnotežja v rasti in rog se obrne naprej. Temu se deloma odpomore, če se semtertja rog z uožen ali s koscem stekla na tisti strani ostrže, kamor naj se obrne, potem se rast zaradi debelejšje plasti na nasprotni strani pospeši in rog se na pravo stran obrne. To sredstvo pa le deloma pomaga in je priporočeno na rogova obenem z jermeni pritrđiti primeren lesen kalup, ki jima da želeno smer. Uravnavanje rogov traja seveda več mesecev.

Vprašanje 14. Moj pastir je gnal mojo goved po občinski glavni poti, kakor je pri nas sploh navada, napajat in je pri tej priliki ena krava, ki je sicer zelo krotka in še nikomur ni nič žalega storila, iz neznanh vzrokov zbežala. Otroci na cesti so se ognili, oziroma so pred kravo zbežali, pri tem je pa neki 3 1/2 leta star otrok padel in si zlomil nogo. Oče tega otroka, ki stanuje kakih 300 m od mesta nesreče, me toži za zdravilne stroške, češ da je dotična krava hudobna in sem jaz kriv nesreče, ker sem pustil kravo prosto gnati napajat. **Ali sem dolžan povrniti stroške nesreče, ki jo je slučajno zakrivila drugače prav krotka krava, in kako naj se zagovarjam?** (A. U. v P.)

Odgovor: Če dobro veste in morete spričati, da je dotična krava res krotka, potem niste odgovorni za slučajno nesrečo in istotako niste zavezani plačati zahtevanih zdravniških stroškov. Nasprotno, če sodišče prev postopa, mora celo kaznovati očeta, oriroma mster ponesrečenega malega otroka, ker sta ga brez varstva pustila na cesti. Pri sodišču povejte, da je Vaša krava krotka žival, da zato niste imeli povoda skrbeti za posebne varnostne neredbe in da je pri Vas običajno, ker drugače sploh ne gre, da goved prosto gonite napajat.

Vprašanje 15. **Ali za Istrijo ne obstoja zakon, ki bi določal povrnitev škode, storjene po divjačini?** Naznanil sem škodo pri najemniku lova, potem pri občini, a brez uspeha; ko sem se pa obrnil na glavarstvo, mi je odgovorilo, da je pritožba prepozno dešla. — Kaj mi je storiti? (S. M. v I.)

Odgovor: Kolikor je nam znano, Istra še nima zakona glede po račila škode, storjene po divjačini, zato pri Vas velja glede te zadeve cesarski patent iz l. 1786. in dvorna dekreta iz l. 1788. in 1821. lovski patent iz l. 1849. in

ministrska naredba z dne 14. julija l. 1859., drž. zak. št. 128. Dajte vselej takoj ceniti škodo po cenilih, skušajte se v najkrajšem času zlepa poravnati z najemnikom lova, in če Vam ne odgovori ali se noče za primerno odškodnino poravnati, pa brez odloga, dokler je škoda še vidna, zahtevajte pri okrajnem glavarstvu tozadevno obravnavo. Proti odloku okrajnega glavarstva imate priziv na namestništvo v Trstu in proti zadnjemu na c. kr. kmetijsko ministrstvo na Dunaju.

Vprašanje 16. Ali sem kot gostilničar, ki ne prodajam vina nadebelo, zavezan imeti v goštilniških prostorih na očitnem mestu **izpostavljen predpisani odtisk vinskega zakona**, in to tudi v kleti? (A. S. v N.)

Odgovor: § 10. novega vinskega zakona slove: Vsak lastnik kleti ali drugih prostorov, kjer se vino v svrhu prodaje dobiva, oskrbuje ali prodaja, mora imeti v teh prostorih na očitnem mestu nabit dobro viden odtis §§ 2. do 14. vinskega zakona. Iz tega sledi, da mora imeti gostilničar ta odtis v svojih gostilniških prostorih nabit, ker v njih prodaja vino, in ravnotako tudi v kleti, ker v njej vino oskrbuje, četudi ga v kleti ne prodaja.

Vprašanje 17. Imam precej pravilno napravljenega vina refoška, ki je premalo črn, ter mi nekdo svetuje, naj v lekarni kupim neko barvilo, ki ga zadostuje 1 dg za hl in stane 40 h. Ali bi bilo tako **barvanje vina** dobro, ali bi bilo kako drugo boljše? (A. S. v D.)

Odgovor: Po § 3. vinskega zakona je vsako drugo barvanje črnega vina, kakor z osveženjem na tropinah črnega grozdja, prepovedano.

Vprašanje 18: Pred 4 meseci sem gnal kravo k biku, a sedaj gre že 2 meseca od nje bel, gost žlem, ki si z njim onesnažuje rep. Ali je to **znamenje, da je krava breja**, ali je morda bolezen. Kako bi bilo bolezen zdraviti? (V. P. v P.)

Odgovor: Tako izcejanje žlema iz sramnice ni znamenje brejosti. Krava je sicer lahko breja, o čemer pa dvomimo, a je prav gotovo bolna na spolovilih. Kakšno bolezen ima, more le živinozdravnik dognati, ki kravo preišče. Berite tozadevni spis v tej številki. Morda ima krava kužno smrkavost spolovil. O tej priobčimo v prihodnji številki poseben spis.

Vprašanje 19. V hlevu nastiljam s samim jelovim in bukovim žaganjem. Sedaj sem pa slišal, da gnoj iz take stelje ni zanič in da povzroča plodenje bramorjev v zemlji. Ali je to res in kako bi se dal tak gnoj zboljšati? (A. S. v R.)

Odgovor: Da bi tak gnoj ne bil zanič, je neumestna trditev, kajti stelja, pa naj bo kakršnakoli, sploh neznatno gnoji; poglavitno je živinsko blato in scalnica, ta dva ostane kar sta, četudi se za nasteljo rabi le žaganje. Stelja deluje v zemlji najbolj v fizikalnem oziru in stelja iz žaganja v vseh pogledih ni najboljša; a kaj se boče, če ni druge dobiti. Gnoj, ki je narejen s steljo iz žaganja, se zboljša, če se na gnojlišču umno prireja, t. j. dobro in dovolj časa godi, tlači in z gnojnico poliva, da se žaganje že na gnojlišču kolikor mogoče razkroji. Žaganje se namreč zelo počasi razkraja, in sicer tem počasneje, čim bolj je smolnato. Slabo razkrojen gnoj z nasteljo iz žaganja ostane v zemlji podoran dolgo časa nerazkrojen in nudi udodno in gorko zavetišče raznim mrčesom, zlasti bramorjem, zato je resnično, da tak gnoj pospešuje razmnoževanje bramorjev.

Vprašanje 20. Preteklo leto sem ajdi gnojl s **superfosfatom**, a se ni obneslo ne glede rasti in ne glede plodovitosti. Odkod je to; ali je bila morda suša vzrok? Ali bo to gnojilo sedaj kaj izdalo krompirju, ki ga mislim saditi na ajdišče? (I. R. v H.)

Odgovor: Ajda potrebuje za plodovitost dovolj fosforove kisline, zato se vsekdar plodovitost pokaže če se gnoji s superfosfatom. Naši kmetovalci imajo o tem dovolj izkušenj saj se na Gorenjskem in v okolici Ljubljane porabi ob setvi ajde sedaj že blizu 100 vagonov superfosfata. Kakar ja pa vreme za ajdo neugodno, n. pr. če je suša, slana itd., takrat je seveda vsako gnojenje zamsn, ravno tako, kakor vinograd navzlic gnojenju ne da pridelka, če toča trse pobije. Zaradi vremenskih uim kmetovalci vendar ne sme gnojenja opustiti ali ga celo obsoditi! — Neprabljena fosforova kislina iz superfosfata na ajdišču vsekako pride v prid prihodnji rasti, n. pr. pri Vas krompirju, vendar čudežev ne bo delala, ker mora krompir poleg fosforove kisline dobiti tudi dovolj drugih redilnih snovi v zemlji, zlasti dušika in kalija.

Vprašanje 21. Pri nas je po občinah klican **novi vinski zakon**. Ali ta zakon veže tudi tiste vinogradnike, ki jim je toča potolkla, in ali morajo imeti v hramu tudi nabita določila novega zakona, čeprav nimajo letos vina na prodaj? (I. R. v M.)

Odgovor: Novi vinski zakon veže vsakega, ki prodaja vino, in če imate letos vinski hram prazen in ne prodajate v njem vina, potem Vas seveda zakon za sedaj v tem pogledu nič ne briga in Vam ni treba imeti v hramu obešenih dotičnih zakonskih določil toliko časa, dokler zopet ne pridelate vina in ga ne prodajate.

Vprašanje 22. Kaj je **zeleno gnojenje** in kako se vrši, kajti v nemškem listu naše kmetijske družbe v Celovcu je o tem pisano, pe ne razumem dovolj in v kmetijski knjigi, izdani od družbe sv. Mohorja, je o tem le mimogrede omenjeno. (A. W. v M.)

Odgovor: Dušik je ena najvažnejših redilnih snovi v zemlji, in dasi ga je dovolj v zraku, ga vendar večina naših kmetijskih rastlin ne more neposredno iz zraka vzeti, temveč ga mora z gnojem dobiti v zemljo. So pa rastline, in sicer stročnice (zlasti detelje, volčji bob, saradela, čistnik, grah, grašica, bob itd.), ki se naravnost okoriščajo z dušikom iz zraka in ga deloma nakopičijo v svojem steblovju in posebno v koreninah. Če take rastline sejemo in jih potem zelene podorjemo, privedemo tem potom v zemljo veliko dušika, in tako ravnanje imenujemo zeleno gnojenje. V knjigi „Gnoj in gnojenje“, ki jo dobite pri naši družbi za 40 h s poštnino vred, najdete na straneh 23—25 popisano gnojenje z zelenjem.

Vprašanje 23. Kako odstranim mehurje na nogah, ki jih ima moja kobila? (I. Š. v G.)

Odgovor: Mehurji na konjskih nogah nastanejo vsled vnetja členov. Novonastali mehurji so boleči ter jih je zdraviti z mrzlimi obkladki, seveda je med zdravljenjem dati konju počitek. Zastarele in neboleče mehurje je težko pregnati, to delo je prepustiti večjemu živinozdravniku, sicer jih je pa najbolje v miru pustiti, ker konja nikakor ne nadlegujejo in manjšajo kvečjemu le njegovo lepoto.

Vprašanje 24. Kako naj zdravim kobilu, ki ima **krč v zadnjih nogah**? (I. Š. v G.)

Odgovor: Krč nastane, če zastaja kri v žilah dovodnicah, t. j. v tistih žilah, kjer teče kri nazaj k srcu. Krč dobe konji z oslabiljenim srcem, ki se prenaporno rabijo in ki se jim ožijo šile dovodnice na nekterih mestih in zato kri zaostaja. Take konje je pravilno in neprenaporno rabiti, krčne noge je pravilno z roko otirati ter jih mazati z zmesjo iz špirita in kafre. Obrnite se do živinozdravnika, da Vam napiše recept za kafrov špirit in Vas pouči, kako je krčno nogo otirati.

Vprašanje 25. Kako je konja odvaditi, da ne bo jasli grizel? (I. S. v G.)

Odgovor: Grizenje jasli je konjska razvada, ki jo dobe vsled dolgega časa ali pa posnemajo druge konje. Pri navadnem grizenju konji le glodajo jasli ali druge lesene dele. V tem slučaju se glodanje odvadi, če se konj tako priveže, da ne more blizu lesenih reči in se jasli namažejo s kako smrdečo rečjo, n. pr. s katranom, s kreolinom, ali se pa s pločevino obijejo. Opasneje je, če so konji obenem hlapavci, kajti potem požirajo pri grizenju zrak, ki pride v želodec in čreva, ki dela te organe ohlapne in se lahko izcimijo razne bolezni v prebavilih. Pri takih konjih gori navedena sredstva nič ne pomagajo. Konj nastavi zobe, če ni drugače, na svoja sprednja kolena in hlapa. Proti grizenju jasli in hlapanju je priporočenih mnogo priprav, posebno hvalijo neki jermen, ki se dobiva pri Hauptnerju v Berlinu za 12 K. Ta jermen se dene konju okoli vratu, in če konj hoče skloniti vrat, gristi ter hlapati, pa se iz jermena prikažejo ostre špice, ki konju prizadevajo bolečine; konj se boji in opusti hlapanje.

Vprašanje 26. Pod nekterimi smrekami sem našel na snegu vse polno gladko odjedeni zelenih vršičkov, kjer ni videti, da bi bili odpadli vsled delovanja kakega mrčesa, kajti vršički so drugače popolnoma zdravi in nenačeti. **Kteri gozdni škodljivci odjeda smrečje vršičke in jih meče na tla?** (G. P. v P.)

Odgovor: To dela v gozdu ptič krivokljun. Ta ptič ima kljun tako zakrivljen, da dol obrnjena špica zgornje čeljusti križa gor obrnjeno spodnjo čeljust. Krivokljun se pozimi preživlja s semenom smrek in jelk ter s svojim kljunom prav spretno odpira češarke. Pri tem delu si brusi kljun, da se preveč ne podaljša, in v letih, kadar igličasto drevje ne nastavi češarkov, si kljun brusi na ta način, da odjeda smrečje in jelove vršičke, ki jih meče na tla. Krivokljun ostaja čez zimo pri nas in gnezdi ter vali tudi v najhujši zimi.

Kaj delajo naše podružnice.

Čč. načelnštva podružnic prosimo, naj bodo tako prijazna ter naj nam pošiljajo kratka poročila o svojem delovanju; saj bo to njim v čast, tovarišicam pa v spodbudo.

Podružnica v Šentvidu nad Ljubljano.

Naša podružnica je imela 8. decembra svoj redni občni zbor, kjer je njen načelnik g. A. Strukelj poročal o podružničnem delovanju. Zbor je poročilo in račune odobril. Sklenilo se je, da društveniki jemljó sadno drevje iz drevesnice uda g. Iv. Pipana po isti ceni, kakor so ga dobivali iz drevesnice c. kr. kmet. družbe. Zato mu pa podružnica od časa do časa izprosi podpore za drevesnico. Udje bodo imeli ta dobiček, da drevje lahko koj tisti dan posade, ko ga dobodo pri g. Pipanu, ker bo on drevje spomladi izkopaval. — Dalje se je sklenilo prositi mestni magistrat ljubljanski, naj naroči svojim organom, da mlekaricam, ki baje ne dovažajo dosti dobrega mleka, ne izlivajo mleka v kanale, marveč le konfiscirajo ter jih potem naznanijo, da se mleko po veččakah preišče, in če se izkaže za nedostatno, da se dotični gospodar kaznuje. Mleko v kanale zlivati je škoda, ker se tudi nedostatno mleko da koristno porabiti. Gospodar sam dostikrat ne more nič za to, če je mleko nedostatno. Včasih pokladajo kravam preveč repe, za kar gospodar niti ne ve. Dobe se pa tudi brazvestni posli, ki med potjo prilivajo vode. Saj boljši ljudje itak vedno tišče za službami v mesto, kmet pa mora biti z ostanki zadovoljen, da ima torej škodo, kakor se obrne. Po zborovanju je predaval potovalni učitelj za mlekarstvo gosp. Legvart o krmljenju živine. Govornik je v tem oziru povedal marsikaj novega in sploh veliko dobrega. Navzoči udje so ga prav iskreno zahvaljavali za lepe nauke.

Sploh se je pa prej pri zboru in potlej po predavanju veliko in živahno razpravljalo. To kaže, da se kmetje čimdalje bolj zanimajo za svoj položaj. To je veselo znamenje. Kolikor bolj odkritosrčno si potožimo svoje križe in težave, toliko prej jih bodo slišali tisti, ki nam jih lahko prelože ali pa vsaj pomagajo preložiti.

Podružnica v Koprivniku pri Kočevju.

Naša podružnica se je ustanovila 22. decembra in je bil v ta namen sklican ustanovni občni zbor, ki se ga je udeležilo veliko število kmetovalcev. Gospod gozdarski mojster Schädinger iz Kočevja je pozdravil prišlece ter je v daljšem govoru opisal namen in pomen kmetijske organizacije. Govornik je predvsem povedal, kaj je nedostatnega, opozarjal je na pomanjkljivosti pri pridelovanju krme, na napačno rejo govodi in prasičev in na hibe v drugih kmetijskih panogah ter je podal nasvete, kako bi bilo te nedostatke odstraniti, in je slednjič predstavil novega kmetijskega potovalnega učitelja g. B. Pregla, ki bo imel nalogo delovati v prospah kmetijstva na Kočevskem. Kočevski župan g. Loy je popolnil govor svojega prednika ter je opisal dolovanje državnozbornskega poslanca za Kočevje kneza Auersperga tako stvarno in prepričevalno, da je žel vsestransko pohvalo poslušalcev. Župan Loy je nujno priporočal združitev vseh kmetovalcev, ker je v njih rokah bodočnost kočevske pokrajine, vsled česar se je takoj vpisalo 58 udov v novoustanovljeno podružnico, ki so volili prvi odbor, ki mu je na čelu Janez Kump iz Koprivnika. — Tako je storjen nadepoln korak, ki naj zastarelo gospodarjenje prelevi na moderni dobičkonosni podlagi. Ob pravem delovanju je uspeh neizogiben, in ta bo najbolj pomagal zavirati izseljevanje.

Kmetijske novice.

Zložba gospodarskih zemljišč ali komasacija je bil naslov spisu, ki ga je priobčil „Kmetovalec“ v svojem lanskem letniku. Spis je imel najboljši uspeh, kajti od mnogih strani prihajajo vprašanja na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko, kaj je storiti, da se v občinah, kjer zložbo zemljišč žele, prične s pripravljalnimi deli. Pisatelj spisa gosp. D. Gustinčič, asistent c. kr. agr. komisije v Ljubljani, je že imel eno tozadevno predavanje v Matenji vasi na Notranjskem, kjer je veliko nade, da se skoraj prične s pripravljalnimi deli za komasacijo. 6. t. m. je imel g. Gustinčič drugo predavanje v Dolenji vasi pri Ribnici tudi o tem predmetu, in sicer vsled želje tamošnje podružnice. — Tako je narejen pričetek za velevažno gospodarsko delo, in kadar se prva zložba zvrši, ni dvomiti, da bo hotelo vedno več občin biti deležnih neizmernih koristi, ki jih komasacija donša, zlasti pri nas na Kranjskem, ki imamo tako razkosana zemljišča in vsled tega nepotrebno potratimo nezaslišano veliko dragega časa in dela.

I. slovensko društvo perutninarjev in rejcev malih domačih živali v Trzliču namerava to leto svoj sedež prenesti v Ljubljano in pričeti delovati na širši podlagi. Prihodnji občni zbor tega društva, ki se ima kmalu vršiti, bo sklepal o nameravani preselitvi.

Osrednja perutninarska zadruga se je osnovala 2. t. m. v Ljubljani. Za načelnika je bil izvoljen gosp. kanonik Kalan, vodja Marijanišča.

Družbene vesti.

* *Z današnjo (prvo) številko smo pričeli XXV. letnik. To številko dobe iz upravnih raslogov vsi dosedanji udje in naročniki. Prosimo, naj nam je nihče ne vrne, čeprav ne ostane v l. 1908. družabnik,*

osiroma listov naročnik. Prav nujno prosimo, naj vsak, kdor lista sploh ali redno ne prejema, to takoj naznani družbi, osiroma upravnistvu, ne pa pozneje, kakor se pogostoma dogaja, da nam konci leta ob pobiranju udnine udje tožijo, da vse leto niso prejeli lista. Kaka pomota se pri tolikem številu prav lahko pripeti.

* Častita načelnštva podružnic in gg. družbene ude, ki so za naročene gospodarske potrebščine v l. 1907. še kaj na dolgu, **nujno** prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, in mora tudi račune za l. 1907. takoj zaključiti. Družba zlasti sedaj ne more zaostankov trpeti in obresti izgubljeti, kajti denar je drag in se na denarnem trgu zahteva po 7% obresti!

* Podružnice, kmetijska društva, zadruga, občine in posamezniki, ki nameravajo ustanoviti vzajemne zavarovalnice za živino, naj se priglase pri družbi, da pride družbeni odposlanec na dogovor, ki vse potrebno za ustanovitev priskrbi.

* Kdo ima naprodaj sadno drevje? Stara družbena drevesnica je onemogla in daje vsako leto manj uporabnega drevja za oddajo, dočim pride iz nove drevesnice šele l. 1909. drevje za oddajo na vrsto, zato more naša družba naročivam na drevje le tem potom zadostiti, če sadno drevje za ta čas drugje naroča. Po deželi se pa semtertja nahajajo drevesnice pri podružnicah, šolah in pri zasebnikih, katerih lastniki tožijo, da ne morejo vsako leto vsega vzgojenega drevja za primerno ceno oddati. Lastnike, oziroma upravitelje takih drevesnic stem prosimo, da stopijo glede prodaje svojega drevja družbi z njo v dogovor, in sicer takoj, da se bo družba pravočasno vedela ravnati.

* Diplomirani živinozdravnik g. Adolf Ribnikar je počenši s 1. januarjem t. l. nameščen pri c. kr. kmetijski družbi kranjski ter je prevzel vodstvo družbene podkovske šole, kjer bo imel tudi krajše tečaje o mesogledstvu, skopljenju živali ter o pomoči pri porodih, poučeval bo zdravstvo živine na družbeni gospodinjski šoli, v družbeni pisarni bo pa imel referat o živinozdravstvenih zadevah, o zavarovalništvu živine in, kolikor bodo razmere dopuščale, tudi o živinorejskih zadevah.

* Rdečiča pri prasičih, ki je kužna bolezen, ki povzroča vsako leto našim živinorejcem ogromno škodo, se da uspešno zatirati le s cepljenjem. Glavni odbor naše družbe je v svoji zadnji seji sklenil pričeti vpeljevati cepljenje prasičev proti rdečici ter bo imel družbeni živinozdravnik nalogo to cepljenje zvrševati. Opozarjamo na tozadevni razglas med uradnimi vestmi.

* Za snovanje zavarovalnic za živino je glavni odbor c. kr. kmetijske družbe vse potrebno priskrbel; tiskana so vzorna pravila, kakor jih ministrstvo zahteva, in potrjena so tudi pravila za pozavarovalnico, ki bo jemala škodo krajevnih zavarovalnic v pozavarovanje, kar bo omogočevalo škodo vzajemno uravnati po vsi deželi.

* Fosfatna umetna gnojila so se podražila, in sicer Tomasova žlindra kakor tudi superfosfat. Tomasova žlindra je za kilogramski odstotek fosforove kisline za 1½ h dražja. V istem razmerju se je tudi rudninski superfosfat podražil.

* Naročnikom na Tomasovo žlindro javljamo, da je družba že oddala vso Tomasovo žlindro, ki jo je kupila za l. 1907. in ki je prišla preko morja v Trst. Zaloga v Trstu je izpraznjena, zato tega blaga od tamkaj ne dobimo več in pred pomladjo tvornice v Trst sploh ne pošljejo več Tomasove žlindre. Posrečilo se je pa družbi kupiti Tomasovo žlindro na Nemškem, ki bo pa v Ljubljano dohajala po že-

leznici, ter je računati z dejstvom, da bo vsak vagon najmanj 14 dni na poti. Sicer družba skrbi, da je vedno nekaj zaloge v Ljubljani in je vedno nekaj vagonov na potu, vendar ne moremo več jamčiti, da bi vsako naročitev takoj mogli zvršiti. Za slučaj kake zamude prosimo naročnike iz tega razloga oprostitev. Po železnici bomo odslej dobivali le 18% Tomasovo žlindro, a tvornica si je pridržala pravico poslati tudi slabše ali boljše blago z ozirom na železno rudo, ki se iz nje dela železo in ki pri njej odpada žlindra, kakor ravno slučaj nanese. Tomasova žlindra se bo seveda vselej zaračunavala po vsebini fosforove kisline.

** Umetna gnojila ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

	16 %	18 %
Tomasovo žlindro,	po 6 K 50 h	7 K 10 h 100 kg

z vrečo vred.

Rudninski superfosfat po 8 K 100 kg vrečo vred.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg.

Kalijevo sol po 12 K 60 h 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 50 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnojilo travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 40% kalija in stane 12 K 60 h, dočim ima kajnit le 12—13% kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kalijeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 3 K 90 h.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

** Močna krmila, in sicer lanene in sezamove tropine, bo imela družba odslej vedno v zalogi ter oddaja lanene po 19 K, sezamove pa po 18 K 100 kg z vrečami vred. Tropine se oddajajo le v vrečah po 50 kg.

** Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah, težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljateve na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmu, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štipami za živino

** Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti, po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinsko sol se zvršujejo, ki se zanja denar naprej pošlje. V navedeni ceni so všteti izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

** Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi da se napenjanje govedu hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnice za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 28. decem. 1907.

Posvetovanje je vodil družbeni predsednik gosp. deželni glavar O. pl. Detela, navzoči so bili: podpredsednik gosp. komer-

cialni svetnik Povše, odborniki gg. grof Barbo, Gombač, Kalan, baron Liechtenberg, A. Pavlin, Rohrman, dr. pl. Wurzbach in družbeni tajnik ravnatelj Pirc. Svojo odsotnost so opravičili odborniki gg. Lenarčič, Pogačnik in Žirovnik.

Ravnatelj je poročal, da je bilo povabljenno družbeno predsedništvo in posebej glavni odbor k slavju stoletnice dunajske c. kr. kmetijske družbe, ki se je vršilo 8. decembra 1907, ter je pri tem slavju zastopal predsedništvo družbeni podpredsednik gosp. komercialni svetnik Povše, glavni odbor pa družbeni odbornik gosp. državni poslanec Pogačnik. Od glavnega odbora se je dunajski družbi poslala še posebna čestitka in se je zanjo ona družba pismeno zahvalila. Glavni odbor je vzel odobrujoč na znanje tozadevne ukrenitve predsedništva.

Vsled novega zakona o prometu z vinom z dne 12. aprila 1907 mora vsak vinočak, trgovec z vinom in gostilničar imeti nabite na vidnem prostoru tiskane §§ 2—14. tega zakona. Iz teh lepakov, ki so natisnjeni po izvirniku slovenskega prevoda tega zakona je razvidno, da je zakon silno pomanjkljivo in deloma napačno in torej nerazumljivo preveden na slovenski jezik, zato je glavni odbor sklenil obrniti se do c. kr. kmetijskega ministrstva s prošnjo, naj posreduje, da se oni zakoni, ki se tičejo kmetijstva, pravilno prevajajo v slovenščino in da se zlasti dosledno rabijo splošno znani in že udomačeni tehniški izrazi.

Glavni odbor je vzel na znanje, da je družba najela za samostalni konjerejski odsek glasom sklepa letošnjega občnega zbora 10.000 K za hitrejši nakup večjega števila plemenskih kobil.

Glavni odbor je vzel na znanje dovolitev državne podpore za zboljšanje hlevov v l. 1907., ki se ima razdeliti po načrtu c. kr. ministrstva na podlagi predloga, ki ga je stavil glavni odbor.

Vsled naraslih poslov v družbeni pisarni je glavni odbor sklenil nastaviti še eno uradniško moč za manipulacijske posle.

Ker se čuje, da se namerava dovoliti Srbiji pri novi trgovinski pogodbi ustanovitev obmejnih klavnic za goved in prasiče, iz katerih se bo smelo meso pošiljati po znižani carini v Avstrijo, je glavni odbor že naprej sklenil protestirati na pristojnih mestih proti tej nameri, ki bi zvršena mogla škodovati avstrijski živinoreji in njeni donosnosti, ki je že sedaj nezadostna, oziroma je niti ni, dasi dejstva kažejo, da Avstrija čezinoz dovolj klavne živine prireja.

Ker kuga rdečica močno razsaja med prasiči na Kranjskem, vsled česar je v nekaterih občinah na tisoče škode, je glavni odbor sklenil korakoma organizovati cepljenje prasičev proti rdečici ter je v to svrhu naročil tajništvu, naj vse potrebno ukrene, da se cepljenje s pomočjo družbenega živinozdravnika že prihodnjo pomlad prične in takoj skuša tudi dobiti za zmanjšanje stroškov državno in deželno podporo.

V varstvo družbenega premoženja, ki obstoji iz vrednostnih popirjev, ki so hranjeni v družbeni železni blagajni, se je naročilo tajništvu takoj poskrbeti za zavarovanje blagajne proti vlamu.

Pogajanje zaradi sprejema Kmetovalca za prilogo dvema štajerskima političnima listoma so se razbila in je šel glavni odbor zaradi tega preko te točke dnevnega reda.

Glavni odbor se je dogovoril, kako je c. kr. kmetijskemu ministrstvu poročati glede draginje živil vobče, kako je sestaviti seznamek zahtevanih cen živilom v dobi od l. 1901. naprej in kaj bi bilo ukreniti, da uživalec pride do cenejših živil, oziroma v kakšni meri in kako je izključiti neumestno draženje živil po nepotrebnih prekupcih.

O resoluciji I. kranjskega gostilničarskega shoda proti družbeni vinski poskusni kleti, podani glavnemu odboru potom ljubljanskega mestnega magistrata, je glavni odbor sklenil primerno rešitev.

Na prošnjo občine Čatež ob Savi, da naj družba podpira priziv proti dovolitvi nekega novega jezua na Krki, ki bo pospeševal povodenj in bo oteževal svoječasno regulacijo Krke, se je naročilo tajništvu, naj se potrebno poizve, in če prošnja odgovarja resnici, je prositi c. kr. deželno vladu, da ne dovoli tega jezua.

Prošnjo živinorejske zadruge v Horjulu za državno podporo je glavni odbor sklenil popolnjen s poizvedbami priporočeno predložiti c. kr. kmetijskemu ministrstvu.

Glavni odbor je vzel na znanje poročilo podružničnega načelnika v Bohinjski Bistrici, g. župnika Pibra, ki se je pretoklo poletje kot družbeni zastopnik udeležil ogleda nekterih Bohinjskih planin, ter je sklenil poročilo podati v prepisu deželnemu odboru in komisariju za agrarske operacije, v čigar delokrog sedaj spada zboljševanje planin.

C. kr. kmetijsko ministrstvo je sporočilo, da je vzel na znanje nameščenje novega asistenta na podkovski šoli, ter je glavnemu odboru naročilo, naj temu asistentu pismeno naznani, da nameščenje ni združeno z dovolitvijo zvrševanja živinozdravništva. Glavni odbor je vzel tozadevni dopis na znanje in je naročil vse potrebno ukreniti v zmislu tega dopisa.

Glavni odbor je določil porabo nakazanih državnih podpor za čebelarstvo, ribarstvo in perutninarstvo v zmislu tozadevnega naročila c. kr. kmetijskega ministrstva in svoječasnega predloga, ko se je za te podpore vložila prošnja.

»Mlekarska zveza« v Ljubljani je prosila, naj ji c. kr. kmetijska družba kranjska odstopi vse v njenem področju zvrševane agende mlekarstva. Sklenilo se je na tozadevni dopis odgovoriti v zmislu družbenih pravil.

Na prošnjo glavnega odbora prevzema družbeni predsednik sestavo regulacijskega načrta, spojenega s sistemiziranjem plač družbenih uradnikov, primerno činovnim razredom deželnih, oziroma državnih uradnikov.

Na predlog družbenega podpredsednika g. komercialnega svetnika Povšeta je glavni odbor sklenil vložiti prošnjo na c. kr. kmetijsko ministrstvo, da se tudi kranjski državni potovalni učitelji nastavijo stalno kakor državni uradniki, enako kakor v Primorju in v Dalmaciji.

Po končanem sporedu je bila pokušnja nekterih letošnjih v resnici izbornih vin kranjske kmetijske šole na Grmu. Pri tej priliki je družbeni predsednik voščil vsemu glavnemu odboru in družbi sploh veselo in srečno novo leto. Za voščilo se je zahvalil družbeni podpredsednik, ki je isto želel tudi predsedniku, ki naj mu Bog da, da bo še dolgo čilo predsedoval kmetijski družbi.

Za nove ude so se zglasili in so bili sprejeti gg.: Hudelist Josip, posestnik pri Sv. Lenartu; Bahar Francišek, posestnik v Zgornji Šiški; Hočevnar Jakob, posestnik v Zgornji Šiški; Juvančič nasl. trgovec v Sp. Šiški; Koželj Mihael, posestnik v Sp. Šiški; Zagoričnik Vinko, posestnikov sin v Podovinu; Kajtna Anton, oskrbnik v Žalcu; Logar Ivan, posestnik v Vradencu; Sodič Fran, posestnik v Brezjah; Podgoršek Miha, posestnik v Podgorju; Volavec Francišek, posestnik in mlinar v Beričevem; Pancar Francišek, posestnik v Poljanah; Vodopivec Matevž, posestnik v Rakitniku; Pižon Jurij, posestnik v Škednju; Pipan Peter, posestnik v Tomaju; Škrjanec Matija, posestnik v Mateni; Uble Miha, posestnik v Malem Kamnu; Smrke Josip, posestnik v Dolenji Straži; Prijatelj Ivan, mizar v Vel. Lašičah; Ljudska šola v Vel. Lašičah; Snof Fran., posestnik v Vel. Ločniku; Žužek Ivan, posestnik v Praznikih; Praznik Štefan, posestnik v Dvorski Vasi; Kozelj Matej, kaplan, v Vel. Lašičah; Ivanec Ivan, pos. v Vel. Lašičah; Koller Gustav, župnik v Podragi; Trošt Josip, posestnik v Podragi; Žgur Francišek, posestnik v Podragi; Bratož Šimen, posestnik in trgovec v Št. Vidu; Lozej Josip, posestnik v Podragi; Lavrenčič Anton, posestnik v Podragi; Ferjančič Francišek, posestnik v Podragi; Tomazič Ivan, posestnik v Podragi; Semenič Josip, posestnik v Podragi; Kopatin Ivan, posestnik in trgovec v Št. Vidu; Trošt Anton, posestnik v Hraščah; Koritnik Josip posestnik v Lozicah; Bratož Josip, posestnik v Podragi; Žgur Ivan, posestnik v Podragi; Žgur Francišek, posestnik v Podragi; Dagarin Matevž, kaplan v Škocijanu; Ban Josip, posestnik v Stari vasi; Banič Pavel, posestnik v Bučki; Benedičič Ivan, nadučitelj v Škocijanu; Brezar Florijan, posestnik v Škocijanu; Globevnik Ivan, posestnik v Škocijanu; Jerele Fran., posestnik v Osrečju; Jerič Ivan, posestnik v Škocijanu; Jerman Francišek, pos. v Gromljah; Kirar Ivan, posestnik v Sovinjeku; Kočevnar Josip, posestnik v Stari vasi; Kovačič Josip, posestnik v Hrastuljah; Seljak Francišek, posestnik v Zagradu.

(Konec prih.)

Poziv podružnicam glede cepljenja prasičev proti rdečici.

Kužna bolezen rdečica pri prasičih se je silno razširila in povzročila našim gospodarjem ogromno škodo. V preteklem letu so bile na Kranjskem občine, kjer je po več sto prasičev poginilo za to kugo.

Edino zanesljivo sredstvo proti kužni bolezni rdečici pri prasičih je cepljenje živali z varnostnim cepivom.

Podpisani glavni odbor je v svoji seji dne 28. decembra p. l. sklenil to cepljenje uvesti in organizirati.

Cepljenje bo za sedaj izvrševal družbeni živinozdravnik. Strošek za vsakega prasiča bo prav majhen, in sicer tem manjši, kolikor več prasičev bodo v enem kraju dali cepiti.

S cepljenjem prasičev se bo pričelo že prihodnjo pomlad, in da bo mogoče vse potrebno pravočasno ukreniti in pripraviti, se podružnice pozivajo, da **nemudoma** naznanijo, če želijo za svoj okoliš poskrbeti za varnostno cepljenje proti rdečici pri prasičih in koliko prasičev bo pri bližno treba cepiti.

Tudi občinska predstojništva in posamezniki, ki se brigajo za blagor kmetovalcev, se morejo obrniti z enako željo na podpisani glavni odbor, vendar v slučaju obilnih priglasev pridejo najprej na vrsto podružnice, oziroma družbeni udje.

Priglase je poslati na podpisani odbor, ki daje vsa tozadevna pojasnila.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice na Raki dne 19. januarja t. l. popoldne po cerkvenem opravi v šoli.

S P O R E D :

1. Podružnični račun za l. 1907.
2. Nasveti in predlogi.

Ivan Varšek. načelnik.

V a b i l o

k obnemu zboru kmetijske podružnice za Tuhinjsko dolino dne 26. januarja t. l. ob treh popoldne v gornotuhinjski šoli.

S P O R E D :

1. Pregled računov iz leta 1907.
2. Poročilo načelnikovo o podružničnem vrtu.
3. Razni nasveti in dogovori.

Kmetijska podružnica za Tuhinjsko dolino,
dne 8. januarja 1908.

Viktor Engelman, načelnik

V a b i l o

k obnemu zboru kmetijske podružnice v Slavini, ki bo v nedeljo, dne 19. januarja 1908 ob pol štrih popoldne po cerkvenem opravi v šoli.

S P O R E D :

1. Podružnični računi in poročilo načelnikovo.
2. Poučno kmetijsko predavanje ravnatelja c. kr. kmetijske družbe g. Gustava Pirca iz Ljubljane.
3. Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica v Slavini,
dne 6. januarja 1908.

Pavel Bole, načelnik.

V a b i l o

na občni zbor kmetijske podružnice v Št. Vidu pri Vipavi.

Ker se je dne 5. t. m. udeležilo prepičlo število udov občnega zbora, se na dan 19. t. m. na novo sklicuje občni zbor z že navedenim sporedom in krajem ob treh popoldne. Če se ne udeleži zadostno število udov, bo ob štirih popoldne zborovanje ob vsakteri udeležbi.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu pri Vipavi, 6. januarja 1908.

Jan Rudolf, t. č. načelnik.

V a b i l o.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe kranjske v Št. Vidu pri Ljubljani

priređi svoj

X. kmetijski sestanek

v nedeljo, 26. januarja popoldne ob štirih na Trati pri Zibertu.

Predaval bo c. kr. živinozdravnik P. Miklavčič, kako je treba skrbeti za zdravje živine.

K temu sestanku vabim p. n. ude c. kr. kmetijske družbe in po njih vpeljene goste.

Ant. Štrukelj, podružnični načelnik.

Listnica uredništva.

I. B. v Z. Nadrobna razdelba skupnega zemljišča se more izvršiti, če je zanjo tretjina solastnikov, ki prosi za razdelbo pri c. kr. krajnem komisarju za agrarske operacije v Ljubljani.

I. P. v B. Vi imate že dobljeno pravico za nadrobno razdelbo skupnega zemljišča, a razdelba ne more priti na vrsto zaradi pomanjkanja zemljemercev pri agrarski komisiji. Drugi zemljemerci nikakor nimajo pravice veljavno izvršiti razdelbe. Dregajte in čakajte! — Pravice do rudosleda dobite pri c. kr. krajnem gorskem uradu v Ljubljani.

I. K. v St. J. Za občinska pota morajo po razmerju svojega neposrednega davka skrbeti z denarjem (občinsko doklado) ali s tlako vsi občani, dočim za poljska pota nihče ni zavezan skrbeti, če ni posebne pogodbe. Zasebna pota lastnik popravlja, kolikor se njemu ljubi.

S. L. v St. J. Če je Vaš oče rabo leta 1881. izkopenega vodnjaka na izrecno prošnjo drugim dovolil, nimajo ti zaradi tega nikake zastarane pravice in Vi lahko prepoveste rabo vodnjaka kadar hočete. Za vsak slučaj Vam priporočamo zahtevati od sosedov vsako leto primeren in majhen donesek za porabo vodnjaka, da se iz prostovoljne dobrote ne izcimi kaka zastarana pravica.

I. L. v M. Katastrska mapa ne odločuje, če se zanjo ne odločita obe preporni stranki, temveč zadnja tridesetletna posest, oziroma toliko trajno uživanje. Iz tega razloga ne morete in ne smete svojevoljno krivo pot uravnati, četudi bi sosed pridobil in bi Vi izgubili na zemljišču.

O. M. v B. Ravnajte se po predpisih stavbenega zakona za Istro, drugega Vam ne vemo svetovati. Obrnite se s pritožbo na županstvo, ki je v prvi instanci poklicano izvrševati stavbeni red, in se pritožite proti zgradbi, ki je proti zakonskim določilom in se je zgradila brez dovoljenja.

I. K. v K. Tako društvo smete osnovati na združni podlagi ter je pravila dati registrovati v združni register pri trgovskem sodišču v Trstu. Krčmarji nimajo pravice ugovarjati in jih trgovsko sodišče niti ne bo vprašalo. Pravila bodo potrjena, če so pravilno sestavljena in predložena in če je namen društvu občekoristen združnikom.

L. K. v Z. Izposlujte pot za silo, kako, to najdete popisano v knjižici »Zakon o dovoljenju poti za silo«, ki jo dobite pri pisatelju, c. kr. sodnem svetniku dr. Ed. Volčiču v Novem mestu za 50 h s poštnino vred.

A. S. v R. Bencinov motor s 6—8 konjskimi silami prav lahko goni 2 mlinska kamna, vendar je peza zavisna od vse nprave, ki je lahko tako nerodna, da je tudi tak motor ne zmore.